

Защо регулираме?

Ричард Ран*

Трябва ли правителството да регулира бизнеса? Очаквам на този въпрос повечето хора да отговорят "да", но, ако ги попитате защо, очаквам на същите тези хора да им е много трудно да дадат смислен отговор.

Някои биха казали "за да се предотвратят измамите и непочтени постъпки от страна на бизнеса" Но ние не се нуждаем от допълнително регулиране, което да върши това; съществуват вече много федерални, щатски и местни закони срещу измамата и непочтеното поведение, и към бизнеса, който се държи лошо, може да бъде подходено с обикновените частно-правни и наказателно-правни средства.

Други, които искат да бъдат по-точни биха изтъкнали, че регулирането на бизнеса е необходимо, за да бъдат защитени хората от "провалите на пазара" Емпиричните данни показват обаче, че "провалите на пазара" са далеч по-малко, отколкото се по принцип си представяме. И много от тези така наречени провали на пазара са всъщност резултат на погрешна правителствена политика или регулация.

Опитайте да си представите само за момент свят без правителствено регулиране на бизнеса, в който обаче съществуват всички стандартни закони срещу кражбата, измамата, непочтеността и телесната вреда. При такъв сценарий какво мислите би се случило ако нямахме администрация в сферата на храните и лекарствата, която да ни казва какво е безопасно да се потребява? Нямахме финансови регулатори да ни защитават от банкови фалити и финансови измами? Нямахме регулации в здравеопазването и сигурността, които да ни предпазват от опасни продукти? Всички ли бихме умрели? Малко е възможно, тъй като съдебната система заедно с частните стандартизиращи организации най-вероятно биха ни дали същото ако не и по-високо ниво на защита от това, което имаме сега.

Преди повече от век, когато производството на електроуреди започва своето развитие, съществувал проблемът, че много от тях предизвиквали електрически удари и/или пожари. Зараждащата се промишленост бързо разбрала, че ситуацията е опасна и недобра за бизнеса, и затова създава спонсорирана от самата нея организация, която да тества продуктите, проверявайки тяхната сигурност и надеждност. Организацията е наречена "Underwriters Laboratories" (на български – "гарантиращи лаборатории" – б.пр.). Тя съществува и до днес, нейната марка се е превърнала в стандарт и гарантира, че електрическите продукти, носещи нейният печат "UL", са безопасни.

При отсъствието на регулиране на практика всяка индустрия би направила същото, защото законно функциониращите предприятия знаят, че ако са известни с продажбата на дефектни продукти, това би сринало тяхната репутация и би ги изгласкало от пазара. За нещастие в резултат на безспирната пропаганда от страна на проправителствени заинтересовани групи, повечето

американци са с промити мозъци, принудени да мислят, че регулиращите агенции ги защитават.

Една от най-предизвикателните тези беше наскоро публикувана от Американския предприемачески институт (American Enterprise Institute), чийто автор е бившият управител на хазната на САЩ Питър Уолисън и озаглавена "Защо регулираме банките?". Уолисън доказва, че "е трудно да се намери основателна причина за регулирането на банките. Повечето от конвенционалните обяснения са вродената банкова нестабилност, застраховките на депозитите, ролята на Федералния резерв като кредитор от последна инстанция или неговата роля в използването на долара като основно платежно средство - се явяват или неоснователни или изградени на рискове, които правителството трябва да поеме, за да осигури растеж на икономиката". Уолисън продължава, уточнявайки "огромните разходи на данъкоплатците и икономиката", които бяха предизвикани от провала на банките и спестовните каси (S&L), от своя страна, се дължат на регулирането. Най-накрая Уолисън, който е имал основна регулаторна отговорност заключава: "Защо регулираме банките? Правим го, защото така искаме, а не защото трябва."

В отлична разработка, занимаваща се с телекомуникационната индустрия, написана от Стивън Б. Поциаск (Steven B. Pociask), озаглавена "Безжична субституция и конкуренция" и публикувана от Института на конкурентните предприятия (Competitive Enterprise Institute), авторът представя "убедителни доказателства, че безжичните телефони са сериозни заместители на стандартните услуги." Анализът му заключава, че "природата на конкуренцията се е променила и че регулирането на цената и на самите услуги са напълно ненужни, откакто пазарните сили са достатъчни да контролират цените."

Идеята на горните примери е, че ние имаме все повече и повече доказателства, че голяма част от правителствените регулации са не само ненужни, а дори непродуктивни и пагубни. Изчислено е вече, че тази година общата финансова тежест, дължаща се на регулирането ще бъде \$913 млрд., или грубо осем процента от американския брутен вътрешен продукт.

Ненужното и вредно регулиране има много значителни разходи при тези хора, които разполагат с по-малко работни места, нивото на международната конкуренция е по-ниско, които имат по-малко свобода и по-нисък стандарт на живот за повечето от тях. Време е фундаментално да премислим регулираната държава. Местният ви супермаркет например не се нуждае от правителство, което да му казва, че трябва да се продават единствено безопасни хранителни продукти, тъй като ако супермаркетът предлага и такива, които са вредни и опасни, неговите клиенти ще отидат някъде другаде и той ще бъде подведен под отговорност.

Свободната пазарна система с малко бариери за навлизане на конкуренти, съчетана със стабилна правна система, която да наказва небрежността и некоректното поведение е много по-вероятно да защити гражданите при това при по-ниски разходи, отколкото каквито и да било държавни агенции и учреждения, сътворени от политическата класа.

* Ричърд Ран е член на Паричния съвет на Каймановите острови, Генерален директор на Центъра за глобален икономически растеж (Center for Global Economic Growth) по проект на Freedom Works Foundation, асоцииран изследовател в Института Катон (Cato Institute) и заместник председател на Международния консултативен съвет на ИПИ.